

"Man ska' jo nødtigt blive en kvinde med en sag"

Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige

Hartley, Jannie Møller; Askanius, Tina

Published in:
Journalistica

DOI:
[10.7146/journalistica.v14i1.123500](https://doi.org/10.7146/journalistica.v14i1.123500)

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Hartley, J. M., & Askanius, T. (2020). "Man ska' jo nødtigt blive en kvinde med en sag": Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige. *Journalistica*, 14(1), 71-97.
<https://doi.org/10.7146/journalistica.v14i1.123500>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

“Man ska’ jo nødtigt blive en kvinde med en sag”:

Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige

JANNIE MØLLER HARTLEY

Roskilde Universitet

TINA ASKANUS

Malmø Universitet

Abstract

Denne artikel undersøger dækningen af #metoo set med svenske og danske journalisters øjne. Via kvalitative interviews med journalister fra forskellige medier i begge lande viser studiet, hvordan de i dækningen oplevede at pendle mellem mere eller mindre passive og aktive professionelle roller (Bro 2008) og at være underlagt (ofte modstridige) idealer om objektiv nyhedsformidling. Det indebærer, særligt i Sverige, et normativt 'push' mod aktivisme i dækningen af #metoo-bevægelsen, mens danske journalister med henvisning til objektivitet og presseetik var mere tilbageholdende og passive, og udviste en frygt for at blive stemplet som holdningsprægede journalister eller sågar feministiske aktivister. Analysen belyser, hvordan den overordnede debatkultur og det politiske klima i et land har betydning for disse normative forhandlinger og for, hvorvidt man føler sig inkluderet eller ekskluderet af det professionelle fællesskab som journalist. Både internt på den kønnede redaktion og eksternt i forhold til nyhedsmediernes rolle i den bredere samfundsdebat om køn og ligestilling.

NØGLEORD

Journalistiske roller, #metoo, presseetik, objektivitetsidealet, aktivisme, nyhedsjournalistik

Introduktion

Debatten om #metoo-bevægelsen, som i efteråret 2017 bredte sig som en steppebrand på de sociale medier, udspillede sig forskelligt i de to nabolande Danmark og Sverige, både i den landsdækkende presse og mere generelt i den offentlige debat (Askanius & Møller Hartley, 2019). De svenske medier skrev over fire gange så mange historier om #metoo, og i Sverige blev #metoo et fælles opråb mod sexchikane og sexismen med kampagner og opfordringer til kollektiv handling organiseret af en række forskellige erhvervsgrupper. Mediebranchen var ingen undtagelse, og i november 2017 underskrev tusindvis af kvindelige og ikke-binære journalister et åbent brev og organiserede sig under hashtagget #deadline for at kræve, at der blev sat en stopper for sexismen i den svenske nyheds- og mediebranche. I Danmark var mediernes dækning under bevægelsens første måneder i stor udstrækning de-legitimerende i forhold til bevægelsen og iscenesatte ofte #metoo som en heksejagt og en illegitim, selvbestaltet domstol (se Askanius og Møller Hartley 2019 for detaljer). Formålet med denne artikel er at forstå disse forskelle i en bredere kontekst ved at undersøge, hvordan journalister i de to lande oplevede det at navigere mellem forskellige roller, idealer og normative positioner i deres professionelle virke under dækningen af #metoo.

Vi fokuserer på, hvordan journalister pendler mellem mere eller mindre passive og aktive professionelle roller (Bro 2008) og oplevede at være underlagt (ofte modstridige) idealer om objektiv nyhedsformidling og et normativt 'push' mod aktivisme, specifikt i forhold til dækningen af #metoo-bevægelsen, men også i forhold til køns- og ligestillingsdebatten mere generelt i de to lande. I spørgsmål om ligestilling mellem kønnene opfattes Skandinavien ofte som et homogent område i geografisk, politisk, social og kulturel forstand, og den såkaldte skandinaviske model for velfærdsstater med høj grad af ligestilling er et anerkendt begreb i den internationale forskning. Sverige og Danmark skæres tit over én kam med begreb som 'den skandinaviske kamp for ligestilling mellem kønnene' (Liinason, 2018b;)

‘nordisk feminisme’ (Liinason, 2018a; Reba Weise, 1990) eller ‘nordiske ligestillingsmodeller’ (Melby et al., 2009). På trods af at Sverige og Danmark er nabolande med fælles historier og sammenvævede arbejdsmarkeder, tæt beslægtede sprog og beslægtede demokrati-modeller og sociale velfærdssystemer, er de to lande i løbet af de sidste par årtier ‘vokset fra hinanden’ på en række afgørende områder, ikke mindst når det drejer sig om politik, politisk aktivisme og offentlig debat relateret til ligestilling og feminisme (Birgersson, 2015; Dahlerup, 2004; Dahlerup, 2011). Det er derfor interessant at undersøge, hvordan og i hvilket omfang denne stigende afstand mellem de to lande kan ses i det journalistiske professionelle arbejde på området.

Journalister guides i deres arbejde af et sæt professionelle normer, såsom presseetik og objektivitetsnormer. Normerne er ofte flydende, og der er plads til forhandling. Journalister skal for eksempel navigere mellem idealet om at have mange og meget velkvalificerede kilder og presset for at få historien ud først (Møller Hartley, 2011). Som en relativt ekstraordinær mediebegivenhed, som kredser om et stærkt politiseret og ofte kontroversielt emne, tilbyder #metoo os en mulighed for at undersøge, hvordan sådanne normative forhandlinger omkring journalistikkens spilleregler og objektivitetens grænser udspiller sig på en måde, som fremstår tydeligere end i det daglige arbejde på redaktionen. For det første fordi #metoo eksploderede på de sociale medier, i Sverige i særdeleshed på Instagram, hvor en række kendte feministiske profiler var tidligt ude med at dele personlige vidnesbyrd om chikane, overfald og voldtægter, og historien således kom fra offentligheden snarere end fra selve medierne. Omfanget og intensiteten af mobiliseringen på sociale medier taget i betragtning var der derfor stor iver og et relativt stort pres for at dække historierne journalistisk, men eftersom mange af de vidnesbyrd, som blev delt på de sociale medier, fremsatte beskyldninger anonymt, blev de etiske normer om ikke at bruge anonyme kilder i journalistik udfordret, samtidig med at flere af delingerne indeholdt beskyldninger mod navngivne mænd, som (endnu) ikke var dømt. For det andet påvirkede #metoo-bevægelsen alle rundt omkring på nyhedsredaktionerne, inklusive journalisterne selv – idet den handlede om chikane af og seksuelle overgreb på kvinder begået af mænd og i stor udstrækning var rettet mod medieindustrien og kulturinstitutioner, hvilket ligeledes kan udfordre den objektive eller upartiske position som neutral nyhedsformidler. Dette var især udtalt i Sverige,

hvor mange journalister organiserede sig under hashtagget og det fagorganiserede opråb #deadline, hvor de delte deres oplevelser eller gav støtte til andre kvindelige journalister, som afslørede, at de var blevet seksuelt krænkede af mandlige kolleger og ledere.

Objektivitetsnormen har været stærk blandt nyhedsmedier i vestlige demokratier siden fremkomsten af omnibuspressen, og studier har vist, at mange journalister stadig mener, at objektivitet er et vigtigt ideal. I et dansk studie svarede 45 procent af danske journalister, at det er "meget vigtigt" at være så objektiv som muligt i sit arbejde (Skovsgaard et al., 2013: 32). Sådanne studier undersøger ofte, hvordan journalister vurderer forskellige udsagn, og i hvilken grad de mener at kunne leve op til idealet om upartisk og objektiv journalistik. Disse studier fortæller os imidlertid mindre om de konkrete praksisser, såsom at vælge side i en bestemt historie, om hvordan objektivitetsnormen kan ændre sig i relation til forskellige emner, eller hvorvidt nogle områder i højere grad end andre påvirkes af journalisters personlige holdninger, og hvordan journalisten i så tilfælde navigerer mellem disse passive og mere aktive roller i deres profession. Herudover kritiseres studierne for ikke at tage højde for den store afstand mellem idealerne og den virkelighed og praksis, som journalisterne lever i på redaktionen.

I artiklens første del præsenterer vi rolleteorien som teoretisk referenceramme og Bros (2006, 2008) aktionskompasmodel, som anvendes til at afdække forestillinger om journalistikkens samfundsrolle. Derefter beskriver vi vores forskningsdesign, som har til formål at indsamle viden om journalisters egne *erfaringer med* og *refleksioner over* dækningen af #metoo på forskellige nyhedsmedier i de to lande. Vi arbejder med en forståelse af rolleudøvelse, som ikke bare sætter begrebet i relation til, hvilket medie den enkelte journalist arbejder på, men også de bredere kulturelle rammer på redaktionen samt de mere overordnede (nationale) mediekulturer og debatklimaer på området i de to lande. Her peger vi på, hvordan især kvindebevægelsen og den politiske ligestillingskampes forskellige historiske løbebaner i de to lande har været med til at præge debatten i meget forskellige retninger. Disse tre analytiske niveauer danner grundlag for analysens tre afsnit. Til slut diskuterer vi resultaterne i lyset af forskellene i dækning mellem de to lande, samt hvordan de enkelte journalister orienterer sig i forhold til forskellige normative idéer om, i hvilken grad journalistik og aktivisme kan og bør kombineres.

Teoretisk ramme: kritisk perspektiv på journalistroller og professionsnormer

Der er blevet udviklet adskillige modeller til at beskrive, hvordan journalister navigerer i de forskellige, undertiden modstridende, normer og formål i deres daglige arbejde. En af disse modeller fokuserer på de professionelle roller, der som studieobjekt udgør et nøgletema i journalistikforskningen (Mellado, Hellmueller & Donsbach, 2016: 3). Typisk har de fleste studier af journalisters professionelle roller vist, at journalister over hele verden bekender sig til professionelle roller og værdier, som vægter neutralitet, objektivitet og en nøje granskning af offentlige personers ageren, hvor magthaverne drages til ansvar (Donsbach & Patterson, 2004; Hanitzsch, 2011; Mellado et al., 2016; Wiik, 2014). Den teoretiske ramme for dette studie udgøres af Bros model, aktionskompasset (Bro 2006, 2008), som er nyttig i arbejdet med at tydeliggøre de normative grænseflader i det journalistiske arbejde. Tidligere studier i roller har særligt beskæftiget sig med, hvor 'stærk' en given norm er, når journalister skal prioritere mellem forskellige og til tider modsatrettede normer og idealer, eksempelvis ved komparative studier mellem flere lande (fx Donsbach & Patterson, 2004; Patterson & Donsbach, 1996). Andre har fokuseret på rollebegrebet og eksempelvis udviklet en typologi over forskellige rolleforståelser i litteraturen (Mellado, 2015; Mellado et al., 2016). I denne artikel er det empiriske sigte dybdegående, og formålet er ikke at udvikle en typologi. Vi er derimod særligt optagede af, hvordan journalisterne forhandler de gældende normer. Derfor finder vi Bros normative aktionskompas særligt brugbart, da det tillader os at se forhandlingen som noget, der foregår på et kontinuum, der på den ene side spænder fra passivt til aktivt i forhold til, hvad respondenterne anser som journalistikkens formål, og på den anden side i et kontinuum, der spænder fra et nyhedsarbejde, som primært er orienteret mod at repræsentere befolkningen over for beslutningstagere og magthavere (repræsentativt), til primært at have fokus på inkludering af den bredere befolkning i selve journalistikken (deliberativt). Hvor fokus i den repræsentative journalistik er på at informere offentligheden, ønsker journalister, der arbejder med et bevidst deliberativt fokus, ikke kun at informere offentligheden, "men prøver også at tilskynde dem til handling" (Bro 2008: 316). Således relaterer formålsdimensionen sig til en dikotomi mellem

passiv og aktiv journalistik, alt imens modsætningsparret repræsentativ og deliberativ relaterer til form og fokus. Den passive og repræsentative journalistrolle – beskrevet med metaforen *vagthunden* – er i den forbindelse kendetegnet ved, at journalisterne ”afdækker mere eller mindre presserende samfundsmæssige problemer, som udgår fra et repræsentativt system eller er repræsentative for særlige fag, forhold m.v.” (2006: 69). Det bliver overladt til publikum – både borgere og mere autoritative beslutningstagere – at afgøre, hvorvidt der skal gribes ind over for problemet. Spørgsmålet for den aktive og repræsentativt orienterede journalist – *jagthunden* – er rettet mod at holde beslutningstagere ansvarlige, mens handlingsopfordringen for den aktive og deliberativt funderede journalist – *redningshunden* – er orienteret mod borgere. For denne type journalist er deliberation, dvs. den demokratiske samtale mellem borgere, et middel til at løse andre målsætninger, som kan strække sig lige fra bekæmpelsen af kriminalitet til styrkelsen af integrationen, hvorimod deliberationen for den passivt og deliberativt orienterede journalist – *hyrdehunden* – er et selvstændigt mål. I grove træk er en passiv journalist fokuseret på at formidle nyhedshistorier, uanset hvilken effekt det har at offentliggøre en nyhedshistorie (Bro 2008: 312). Derimod vil den mere aktive journalist ofte tilskynde folk til at handle, idet den aktive journalists primære anliggende er effekten af dækningen. Betegnelser som ‘løsningsjournalistik’ (Aitamurto & Varma, 2018), ‘konstruktiv journalistik’ (From & Nørgaard Kristensen, 2018; Hermans & Drok, 2018) eller ‘problemløsende journalistik’ (Olsson, 2017) er blevet anvendt til at beskrive denne aktive, eller endda ‘aktivistiske,’ tilgang til journalistik. Denne dikotomi hænger tit direkte sammen med objektivitetsnormen, hvor den passive journalist i højere grad end den aktive journalist anses for at have objektivitet som ideal i hendes arbejde. Kompasset og selve objektivitetsnormen har primært været brugt i analyser af nyhedsarbejde, men kan med fordel også inddrages i analyser, hvor en specifik sag eller et tema, i dette tilfælde #metoo, blev dækket på tværs af redaktioner og genrer. Således blev #metoo både dækket i debat-, kultur- og nyhedssektionerne i danske og svenske aviser, hvilket nødvendiggør et metodologisk design, som dækker det brede spektrum af stemmer, der findes i den offentlige debat, fra holdnings- og nyhedsjournalistik til NGO-aktører og aktivister på debatsiderne. Vi uddyber dette forskningsdesign i det følgende afsnit.

Metode: et kvalitativt interviewstudie i to lande

De primære data består af kvalitative, dybdegående interviews (a cirka 40-90 minutters varighed) med 20 respondenter fordelt ligeligt på de to lande. Respondenterne er journalister, redaktører og aktivister fra græsrodsbevægelser, NGO'er og interesseorganisationer, der på forskellige måder har været aktive i debatten om #metoo. Vi har altså valgt de respondenter, der enten som journalister har dækket #metoo i forskellige medier eller har medvirket i debatten som kilder, oplægsholdere eller debattører. Denne artikel bygger primært på interviewene med journalisterne, mens det sekundære interviewmateriale med debattører hjælper os med at forstå journalisternes oplevelser i en bredere kontekst og i relation til de positioner, som forskellige medieorganisationer, NGO'er og græsrodsaktører indtog. Interviewene blev udført i perioden fra februar 2018

til august 2019. Kun 2 af respondenterne er mænd, mens 18 er kvinder. Det afspejler både, at emnet i høj grad blev dækket af kulturjournalister, hvoraf flere er kvinder, og at kvindelige journalister generelt har haft mere fokus på emnet, eller at det på redaktionerne blev betragtet som noget, kvinderne burde dække. Dette kan vores begrænsede empiri dog ikke sige noget entydigt om. Respondenterne er mellem 25 og 84 år gamle med hovedvægten på respondenter under 50 år. Kun en af respondenterne var ansat som redaktør. De kommer både fra printaviser, fra tv og fra radio og repræsenterer både tabloid, publicistiske medier og public service.

Vi er opmærksomme på, at deltagende observationer på redaktioner eller interviews foretaget i løbet af efteråret 2017 ville have givet os et indblik i, hvordan de første dønninger af #metoo-bølgen blev oplevet af journalister og diskuteret og håndteret på redaktionsmøder. Det, vi sætter fokus på med disse retrospektive interviews, gennemført i løbet af 2018-19, hvor vi bad respondenterne om at tænke tilbage på dagene og månederne i efteråret 2017 og den efterfølgende udvikling, er refleksioner, som uden tvivl ville være blevet formuleret på en anden måde, hvis vi havde interviewet respondenterne i den periode, hvor bevægelsen og den opmærksomhed, den fik fra medierne, toppede omkring november 2017. I dette projekt er vi imidlertid specifikt interesseret i respondenternes refleksioner over og tilbageblik på #metoo, hvordan debatten udfoldede sig over tid, og hvilke implikationer den eventuelt fortsat har i dag.

Interviewene var semistrukturerede og fulgte alle en detaljeret, men fleksibel interviewguide, bygget op omkring en række forudbestemte temaer og åbne spørgsmål. Disse omfattede personlige erfaringer og involvering, redaktionelle vurderinger og kilderelaterede praksisser, etiske udfordringer og framingstrategier, som gjorde sig gældende under dækningen af #metoo. Guiden blev fulgt med nogen variation afhængigt af den interviewede (redaktør eller journalist, Danmark eller Sverige, hankøn eller hunkøn), i hvilken grad de havde været involveret i den offentlige debat eller aktivisme omkring #metoo og karakteren af denne involvering. Før hvert interview læste vi artikler skrevet af de interviewede for at kunne tilpasse og justere spørgsmålene om den pågældendes konkrete erfaring og vidensområde. Interviewene blev optaget og transskriberet. For at beskytte vores respondents anonymitet og samtidig sikre en transparent analyse er de interviewede blot navngivet som journalist/redaktør/aktivist, efterfulgt af respondentnummer og mærket SE/DK for at markere respondentens nationalitet og/eller ansættelsesland. Når vi både bruger SE/DK i beskrivelsen af en respondent er det for at indikere, at denne besidder en slags dobbeltrolle som Sverigeskorrespondent i Danmark eller Danmarks korrespondent i Sverige, hvilket er tilfældet for 3 af journalisterne i vores udvalg. Udvalget af respondenter er ikke repræsentativt for journalister i de to lande generelt, og vi gør heller ikke krav på at have udtømt alle oplevelser af eller identificeret samtlige typer af professionelle roller, som journalister råder over. Antallet af interviews er begrænset, men materialet er rigt og mangefacetteret, hvilket giver os mulighed for at gå i dybden med de forskellige temaer, som fremkommer i det empiriske materiale. Den opmærksomme læser vil bemærke, at ikke alle 20 respondenternes 'stemmer' er at finde i analysen. Derimod er de citater, som har fået plads i analysen, nøje udvalgt som repræsentative og særligt illustrative for de bredere tematiske mønstre, vi identificerede i forbindelse med inddelingen af analysen i tre niveauer.

Analyse: erfaringer og rolleforhandlinger på individ-, organisations- og samfunds niveau

Følgende analyse er struktureret omkring tre sektioner, som afspejler de tre niveauer (individ, organisation, samfund/kultur),

der fremkom ved den induktive analyse af interviewmaterialet. Først udforsker vi erfaringerne hos den enkelte journalist, hvis råderum ofte forhandles ud fra den genre og platform, journalisten producerer indhold til. Derefter undersøger vi, hvordan disse erfaringer forholder sig til og formes af de bredere redaktionsmiljøer og arbejdskulturer, som er specifikke for de forskellige medieorganisationer, de repræsenterer – herunder deres oplevelser af den kønnede redaktion. Afslutningsvis positionerer analysen journalisternes erfaringer med #metoo og deres oplevelser af at navigere mellem forskellige professionelle roller og journalistiske idealer i forhold til forskelle og ligheder i de mere overordnede nationale mediekulturer og den politiske debat på køns- og ligestillingsområdet, som gør sig gældende i de to lande.

Objektivitetsnormen og modstridende roller i de to lande

Når objektivitetsnormen omsættes til journalistisk praksis på redaktionen, er den for mange af respondenterne ensbetydende med 'balanceret rapportering' og fairness (jf. Skovsgaard et al., 2012). Journalister i Danmark mente for eksempel, at det var vigtigt at høre den anden side af historien i sager, hvor mænd blev beskyldt for sexchikane. Dette var ofte vanskeligt, idet mange af de #metoo-historier, der blev offentliggjort online, ikke navngav konkrete mænd, men også i tilfælde, hvor mænd blev navngivet i mere generelle vendinger, følte journalisterne, at de blev nødt til at få en udtalelse fra mænd og give dem spaltepads til deres indvendinger, eller hvad de ellers måtte havde på hjerte i spørgsmålet. Danske journalister beskrev, hvordan denne udfordring blev forhandlet på redaktionen ved at omtale #metoo som et 'ekstremt' eller 'exceptionelt' tilfælde. Og i visse tilfælde gjorde det faktum, at #metoo var så stort på de sociale medier, at journalisterne kunne bruge dette som et argument for ikke at følge de konventionelle presseetiske standarder om ikke at navngive anklagede/påståede gerningsmænd, medmindre og indtil de er sigtet for en forbrydelse. Denne rodfastede objektivitetsnorm, som dikterede 'afbalanceret' rapportering (jf. Frey, 2017), gjorde, at en stor del af dækningen i Danmark tog udgangspunkt i et mandligt perspektiv og formuleredes som et forsvar af mænd. Denne tendens blev af de interviewede ofte omtalt som en slags "begge-sider-isme", som resulterede i, at "den overordnede vinkel i danske medier blev

'det er synd for mændene'" (journalist, respondent 18, DK). Forestillinger om #metoo som en 'selvbestaltet folkedomstol' var til stede i Danmark meget tidligt i forløbet, også på det tidspunkt, hvor meget få eksempler på sexchikane eller seksuelle overgreb begået af navngivne personer rent faktisk var blevet trykt. Eller som denne respondent udtrykker det: "Lige fra starten var det, som om der var færre rigtige #metoo-historier end historier, som fremstillede #metoo som en heksejagt" (journalist, respondent 3, SE/DK).

Kravet om objektivitet forstået som balance og fairness blev særligt udfordret i dækningen af #metoo, eftersom man i mange tilfælde slet ikke kunne dække #metoo-journalistisk, hvis man skulle følge de presseetiske retningslinjer. Som denne journalist forklarer:

Der er en brist i vores system, som har betydet uretfærdighed og diskriminering. Og man kan se, at dette er kulmineret gennem årene, og så pludselig er den ballon bare eksploderet. Og rent journalistisk er vi blevet nødt til at navigere i dette, fordi spillereglerne er nye på en eller anden måde. Skulle vi sige, at vi ikke kunne dække disse ting, fordi vi så ville anklage en uskyldig person, eller skulle vi lukke øjnene for en helt åbenlys brist i vores samfund, en helt indlysende uretfærdighed. Vores funktion er også at udstille magtmisbrug, og dette var helt klart magtmisbrug uden nogen som helst konsekvenser. Derfor bevægede vi os ind i sådan et lidt ukendt territorie, og det var meget forvirrende for os journalister. (Journalist, respondent 16, DK)

Flere danske respondenter vidnede således om, at #metoo-historier blev lagt på is, eftersom man vurderede, at de "ikke holdt i retten", hvad angik kildebrug og navneforbud. I Sverige reagerede journalister i de fleste tilfælde anderledes, idet de vurderede, at betydningen og omfanget af #metoo som en social folkebevægelse var vigtigere end forpligtelsen til for enhver pris at overholde normer og konventioner. En kollektiv følelse af at være vidne til en historisk begivenhed, en social revolution, fordrede, at journalisterne påtog sig en mere aktiv – i nogle tilfælde aktivistisk – rolle end deres kolleger i Danmark. En journalist beskriver dette skifte eller pres i retning af aktivisme således:

Det føltes, som om der var meget pres på journalister i starten af #metoo. Der var en slags forventning til journalister om at blive aktivister. Om at droppe vores upartiske rapportering og i stedet begynde at tage stilling for eller imod bestemte personer. Og jeg siger ikke, at jeg har følt et sådant pres fra nogen, for det har jeg ikke, men jeg taler snarere om en slags overordnet følelse af, at: "Dette er en social bevægelse, en feministbevægelse!" Jeg følte ikke på noget tidspunkt, at jeg selv tøvede, men det tror jeg, der var nogle, der gjorde. Jeg tror, det skabte en følelse i mange journalister af, at det gjaldt om enten at holde hovedet koldt eller at blive trukket med, for når det bliver til sådan en massiv bevægelse, som grundlæggende er så utroligt stærk og positiv, dette kollektive sammenhold mellem kvinder, skal tavshedskulturen brydes, og så kan man få lyst til at reagere med hjertet og ikke med hjernen. Så må man som journalist træde et skridt tilbage og huske på, hvad vores job går ud på. (Journalist, respondent 8, SE)

Da debatten om #metoo-bevægelsen var på sit højeste, følte journalister i Sverige sig således splittet mellem idealer om upartiskhed og objektivitet og en idealistisk norm om aktiv nyhedsformidling orienteret mod handling og problemløsning. Journalisternes eget opråb #deadline komplicerede sagen yderligere, og en diskussion opstod internt på redaktioner om, hvorvidt man kunne engagere sig i bevægelsen og samtidig rapportere om den. En respondent fortæller: "Mange skrev jo under, og vi kom frem til, i hvert fald på min arbejdsplads, at ... altså, de skulle jo aldrig kunne sige til os 'I må ikke skrive under, I må ikke gå med i demonstrationerne' – men de kunne jo sige, at hvis I gør det, kan I ikke på en troværdig måde også rapportere om det bagefter" (journalist, respondent 1, SE).

Bro (2006) beskriver, hvordan journalister igennem tiderne har betragtet visse problemstillinger som så alvorlige og komplekse, at de kræver "nye redaktionelle metoder", som "giver almindelige mennesker bedre muligheder for at blande sig i løsningen af samfundsproblemer" og samtidig "lægger pres på samfundets beslutningstagere" (s. 72). I nogen grad gjorde disse ambitioner om at mobilisere både borgere og magthavere for at forandre vilkårene for kvinder inden for deres egen branche og i samfundet mere generelt, at de presseetiske spilleregler i en vis udstrækning blev sat ud af spil i Sverige. Navngiv-

ning af endnu ikke dømte gerningsmænd, brugen af anonyme kilder og journalisters personlige engagement i #deadline og 'knytblus-demonstrationerne' førte til en ophedet debat om, hvorvidt svenske medier 'gik for langt' – en debat, som til dels stadig udspiller sig i dag, og hvis retslige efterspil i skrivende stund stadig ikke er afklaret.

Empirien viser samtidig, at journalister i begge lande, som arbejdede med kultur- eller holdningsjournalistik, havde mulighed for at indtage en mere aktiv rolle, mens nyhedsjournalister i store træk fulgte forventningerne om objektiv og upartisk nyhedsformidling. Således positionerede respondenterne 'journalistik' som værende i opposition til 'holdning' og forklarede, at #metoo blev dækket inden for begge 'redaktionelle reservater' (Bro 2006: 68), men mens det var vigtigt med dokumentation i nyhedshistorierne, var dette mindre afgørende på holdnings- og debatområdet. Blandt de svenske respondenter udøvede man en slags selvkritik af nyhedsformidlingen, som antydede, at mange nyhedsmedier gik for langt i rollen som *jagt-* eller *redningshund*. For denne chefredaktør er der en tydelig grænse mellem holdningsjournalistik og nyhedsjournalistik, som ikke er til forhandling – en grænse, som ifølge hende blev udvisket under #metoo:

Det er livsfarligt, når journalister bliver aktivister. Vores opgave er at stå på sidelinjen, at iagttage og rapportere. Så har jeg en anden opgave. Jeg er ikke bare journalist, jeg er også holdningsjournalist. Som holdningsjournalist kan jeg indtage hvilket som helst standpunkt, jeg har lyst til. Og som sådan kunne jeg lige så godt tage min knytblus på og følge med flokken. (Redaktør, respondent 13, SE)

Som journalist i Sverige markerede det at iføre sig lige præcis denne beklædningsdel et symbol på og et sporskifte fra journalistik til aktivisme – en markering, som mange politiske kommentatorer og meningsdannere senere skulle udtrykke hård kritik af journaliststanden for. Citatet ovenfor afspejler, hvordan journalister forventes at være i stand til at navigere i flere roller samtidig, og hvordan det at være holdningsjournalist giver manøvreringsrum til en mere fleksibel fortolkning af, hvad den journalistiske rolle indebærer.

For den enkelte journalist har den mere aktive rolle eller det at begive sig ind i holdningsjournalistikken på området en personlig pris. Især i Danmark oplevede journalister, der dækkede #metoo

og delte artikler på deres personlige profiler på de sociale medier, at blive angrebet på nettet af (ofte mandlige) læsere. De vidner om, at det at have holdninger til køns- og ligestillingsrelaterede emner eller jævnlige skrive om dette medfører, at man med tiden bliver sat i bås. En respondent beskriver det således: "Folk husker ikke alle de andre ting, jeg laver, men de husker meget tydeligt, at det er hende der feministen fra [navn på avisen] ik" (journalist, respondent 2, DK). Over tid får denne 'stempling' mange til at genoverveje eller afstå helt fra at beskæftige sig journalistisk med dette emne. En anden respondent forklarer sin modvilje mod at 'gå ind i debatten' og aktivt tage stilling på følgende vis:

Men altså, jeg er bange for selv at male mig op i et hjørne, hvor jeg mener noget i stedet for at prøve at holde mig lidt åbent over for flere sider af sagen. Hvis nu jeg havde kastet mig ud som glødende #metoo-fortæller på sociale medier, så har man på en eller anden måde også et gardin nede, når man for eksempel skal skrive om nogle kritikere, eller når jeg har interviewet [navn på kulturperson] eller alle mulige, jeg har talt med, som er meget kritiske. Det er der sikkert nogle, der kan balancere, men jeg føler på en eller anden måde, man mister den der føling på det modsatte synspunkt, hvis man tager det andet synspunkt for meget på sig og gør det til sit eget. (Journalist, respondent 16, DK)

Ifølge hende risikerer hun at suspendere den objektive fordring om balanceret dækning, hvor man veksler mellem synspunkter for og imod en vis sag, hvis hun som journalist giver udtryk for sin egen holdning i sagen, både i avisens spalter, men også i sociale medier eller offentligheden mere generelt.

Den kønnede redaktion og nyhedsformatets begrænsninger

Af vores materiale fremgår det, at objektivitetsrollen også forhandles på redaktionen og i forhold til den herskende sociale dynamik internt og i relationen mellem forskellige medier. Af betydning for vurderingen af, om man eksempelvis kan bruge anonyme kilder, er også medieorganisationens position i landet og den måde, den betragtes på af andre (fx tabloidaviser versus mere seriøse aviser). En respondent forklarer, at de som mere seriøs kvalitetsavis havde

mere frihed med hensyn til at bruge anonyme kilder i dækningen af #metoo og ved anklager om seksuelle overgreb. En kvindelig reporter, som på det tidspunkt arbejdede på kultursektionen på en tabloidavis i Sverige, begrundede sin modvilje mod at dække #metoo-bevægelsen med, at hun følte, at emnet blev fremstillet i tabloidformat som 'sexskandale' eller fokuserede på detaljerede beskrivelser af seksualiseret vold mod kvinders kroppe og således drog fordel af sårbare kvinders vidnesbyrd på måder, som hun følte sig utilpas ved:

Der var en særlig vinkel, som var specifik for det kommercielle tabloidformat i dækningen af #metoo, som fokuserede på skandaler, sex, stoffer og kendte personer. For mig er seksuelle overgreb et meget sensitivt og måske endda et lidt personligt anliggende, og det tror jeg, det er for de fleste kvinder. Det gør dækning af emnet virkelig kompliceret og kringlet – at være bidragsyder til denne form for 'jagt' i tabloidpressen. Jeg vil ikke være en del af dette. Det var den følelse, jeg havde. Jeg ville ikke tage del i denne konfliktorienterede strid mellem to forskellige lejre. Til en vis grad er seksuelle overgreb et favoritemne for mænd, og for mig er det problematisk, når en forholdsvis mandsdomineret redaktion med en mandlig chefredaktør og en mandlig redaktør jagter historier om seksuelle overgreb på kvinder. Jeg opfatter ikke det som særlig progressivt, selv om elementer af det var progressivt, for eksempel historien om 'Kulturprofilen' i *Dagens Nyheter*, som var skrevet på en ny måde, som krævede et kvindeligt blik (...) Men i klassisk krim-journalistik er fokus på detaljerne omkring det konkrete fysiske overgreb. Det er ofte mænd, som skriver om voldelige seksualforbrydelser, og det finder jeg stærkt foruroligende. Og jeg ved, at andre kvinder på [navn på avisen] følte det samme. (Journalist, respondent 11, SE)

Disse refleksioner illustrerer, hvordan de mediespecifikke rammer, der præger en konkret medieorganisation, ofte forhandles mellem journalisten og redaktøren og samtidig er afgørende for, hvordan respondenterne oplevede det konkrete tabloide nyhedsformats begrænsninger, her beskrevet som 'utilpashed', idet det ofte tvinger dem til at fokusere på de konfliktorienterede aspekter af historien og dens ekstremer. En svensk-dansk journalist, som arbejder på en dansk avis, forklarede, at hun, mens hun fungerede som Sverigeskorrespondent for de danske nyheder, konstant blev bedt om at finde

‘ekstreme tilfælde’ af svensk ligestillingspolitik, som var ‘gået for langt’:

Det er svært, for man ender let med at cementere en bestemt opfattelse (af Sverige). Det er næsten altid problematisk, når dækningen af Sverige er for meget på danske præmisser. Og med #metoo føltes det rigtig meget som: "Nå, så er de svenskere i gang igen". Under valget lavede vi – ikke jeg, men mine kolleger – også en historie om feminisme i Sverige. Det var en historie om en familie, som opdragede deres drenge til at lege med dukker (...) Jeg vil ikke sige, at historien var særlig repræsentativ for en almindelig svensk familie, men den var repræsentativ for det danske billede af de hysteriske svenskere. (Journalist, respondent 3, SE/DK)

Når hun af sine redaktører bliver bedt om at finde historier og vinkler, som reproducerer en stereotypisk idé om Sverige som en ekstrem ‘Anden’ på det ligestillingspolitiske område, hvilket hun beskriver som en rodfæstet og sejlivet vinkling i den danske dækning af Sverige, indvilliger hun modvilligt, men beskriver samtidig en stigende frustration og udmattelse i forhold til at ‘tage kampene’. Begge respondents udsagn vidner om, at det at tage afstand fra noget, som betragtes som ‘den gode historie’, indebærer, at man indirekte modsætter sig status quo i det journalistiske felt, hvilket i begge tilfælde betød, at de ved flere tilfælde i efteråret 2017 afstod fra at skrive om #metoo. Enten fordi det var ensbetydende med at indskrive sig i en tabloid framing af bevægelsen eller at reproducere en bestemt idé om Sverige, som cementerer et modsætningsforhold til Danmark.

Brugen af anonyme kilder var mere fremherskende i Sverige i dækningen af #metoo, hvilket ofte blev kritiseret af danske respondenter som problematisk ud fra en presseetisk vinkel. På den anden side argumenterede andre for, at det var en pris, der var værd at betale for at sætte emnet på dagsordenen og ‘hjælpe kvinder’, som er blevet udsat for sexchikane og overgreb. Dette viser, at den overordnede sag faktisk bliver anset som så vigtig, at den suspenderer objektivitetsnormen og gør journalisten i stand til at gå ind i en mere aktiv rolle. For eksempel kunne de journalister, som dækkede #metoo, argumentere for flere strukturelle ændringer, politiske ændringer, enten eksplicit i debatartiklerne eller mere implicit ved brug af de kilder, som ville argumentere for sådanne ændringer. Således kan journalisten – blot

ved at sætte en historie på dagsordenen og vælge en bestemt vinkel eller ved at finde bestemte historier eller kilder – påtage sig en mere interventionistisk eller endda aktivistisk rolle bag scenen og omgå den modstand, de mødte mod at dække bevægelsen og køn mere generelt. Som eksempelvis dette citat illustrerer:

Det er jo også en slags aktivisme at insistere på, det er vigtigt, (...) Det der med at se igennem det der mudder, identificere det, der er virkelig vigtigt, og så grave i det, og at blive ved med at sætte det på dagsordenen. (Journalist, respondent 16, DK)

Journalisterne tager på denne måde udfordringen op med det, en anden respondent kalder "den generelle skepsis over for aktivisme" inden for journalistikken, som han desuden beskriver som præget af "en desperat jagt på noget neutralt eller objektivt" (journalist, respondent 6, SE).

Det faktum, at journalister skal gøre sig så store anstrengelser og krumspring for at argumentere for begivenhedernes værdi som nyhedsstof, kan ses som et tegn på, hvor lidt køn og ligestilling anses som et vigtigt emne i Danmark mere generelt. Vores empiri peger desuden på, at redaktørens køn har betydning for, hvorvidt og hvordan kønsrelaterede emner dækkes. Redaktionsmiljøerne er, hvad flere respondenter beskriver som 'mandsdominerede'. Dette betyder, at de primært mandlige redaktører ofte fandt historier om #metoo mindre vigtige end andre emner, og forslag om flere historier fremprovokerede kommentarer som "har vi ikke allerede hørt nok om det" (journalist, respondent 19, DK). Således er den rolle, man indtager enten som overvejende passiv eller mere aktiv journalist, når man rapporterer om disse emner, også defineret af kønsdynamikkerne omkring en eller i andre tilfælde af interesser og den plads, forskellige stofområder tildeles i hierarkiet. Med andre ord betragtes spørgsmål om køn, ligestilling og feminisme som blødere feminine emner, der ofte vurderes som værende i modsætning til 'vigtigere' emneområder som politik eller erhverv.

Forskellige mediekulturer og (nationale) debatklimaer

Endelig kan vi forstå journalisternes oplevelser af at dække #metoo-bevægelsen i relation til de bredere mediekulturer og for-

skellige politiske debatklimaer, som kendetegner, hvordan emner vedrørende køn og ulighed behandles i de to nationale kontekster. En respondent beskrev, hvordan sammensætningen, magtbalancen og tonen på redaktionen afspejler den bredere offentlige samtale om køn i Danmark mere generelt:

Redaktionen er i virkeligheden bare en afspejling af samfundet og den danske debat: (...) Problemet er, at der ikke eksisterer en fælles forståelse eller anerkendelse af dette emnes strukturelle fundament. Det er ligesom: "Hvis din chef gramsede på dig, hvorfor stak du ham så ikke bare en?" Tja, det er nok, fordi jeg gerne vil beholde mit job. Idéen om, at ansvaret ligger hos kvinderne, gennemsyrrer alting her. (Journalist, respondent 3, DK)

Hun deler disse bekymringer over, at kønsmæssig ulighed sjældent behandles som et samfundsproblem på strukturelt niveau i Danmark, og at der er en fremherskende 'postfeministisk' antagelse om, at ligestilling mellem kønnene allerede er opnået. Ligestilling mellem kønnene beskrives som en 'closed case' i Danmark, hvilket medfører et konstant backlash mod ligestillingskampen (jf. Dahlerup, 2018). Som beskrevet af denne journalist:

Modstanden her er konstant (ler). Det er som om, der er sådan et hardcore slæng af mænd på redaktionerne i landet, som mener, at sagen med fortsat ligestilling mellem kønnene er noget bullshit, som de ikke gider høre et ord mere om. Det er sådan, det kører i et væk ... (Journalist, respondent 2, DK)

For yderligere at kaste lys på forskellene i journalisternes oplevelser af at dække #metoo er det nødvendigt at hæve blikket og kigge nærmere på de to landes forskellige politiske kontekster i en bredere forstand – både hvad angår aktivisme og græsrodspolitik og på institutionelt politisk niveau. Først og fremmest peger forskningen på, at Danmark og Sverige på trods af deres fælles historie, ikke mindst i forbindelse med indførelsen af kvinders rettigheder i takt med velfærdsstatens tilblivelse, har udviklet sig meget forskelligt på det køns- og ligestillingspolitiske område gennem de seneste årtier. Danmark og Sverige er langt fra den homogene størrelse, som megen international forskning gerne indikerer. Snarere er det heterogenitet,

magtrelationer og ekskludering, som karakteriserer den skandinaviske region i spørgsmålet om kønspolitik (Dahl et al., 2016; Liinason, 2018b). Dahlerup (2011) beskriver i sin komparative undersøgelse af Danmark og Sverige, at kampen om ligestilling mellem kønnene i tiden, som fulgte feminismens anden bølge i slutningen af 1960'erne og frem til midten af 1980'erne, blev politiseret i Sverige og indoptaget i institutioner og mainstreampolitik, alt imens den modsatte proces fandt sted i Danmark, hvor emnet løbende blev afpolitiseret og bevægelsen mere og mere marginaliseret. I Sverige har en række vigtige begivenheder og aktører og den fortsatte tilstedeværelse af indflydelsesrige feministiske netværk, som bl.a. har lavet lobbyarbejde for kønskvotering ved valgene, påvirket det politiske system, den politiske kultur og den offentlige debat markant i de seneste årtier. Dahlerup peger på manglen på lignende paradigmeskiftende politiske begivenheder og aktører i Danmark på både græsrodsniveau og institutionelt politisk niveau som en del af forklaringen på, hvorfor diskussionen om feminisme og ligestilling starter to vidt forskellige steder i de to lande i dag. For eksempel lykkedes det for det aktivistiske netværk *Støttestrømperne* [Stödstrumporna] i Sverige at bevare køn på den politiske dagsorden og at holde kønsrelaterede problemstillinger levende og synlige i medierne i 1990'erne – et årti, som i Danmark generelt var præget af politiske demobiliseringer og stagnation på området. Siden 1990'erne er bevægelsen for ligestilling mellem kønnene stagneret i Danmark, og sideløbende er feminisme som begreb og betegnelse for kampen for lige rettigheder stort set forsvundet fra den officielle politiske jargon i Danmark. Til sammenligning erklærer størstedelen af Sveriges partiledere sig for feminist (Dahlerup, 2004; Dahlerup, 2011). Alt i alt har de konservative og neoliberale strømninger i Danmark i de seneste årtier givet plads til den udbredte idé om, at "feminismen er gået for langt" (Dahlerup, 2018). De seneste års ideologiske strømninger skal ses i sammenhæng med Danmarks historiske rolle som 'Nordens libertariannere,' hvor der generelt er en stærk modstand mod kvoter og statslig intervention (Bergqvist et al., 1999). Disse forskelle og modsatrettede historiske udviklinger afspejler sig i den måde, hvorpå respondenterne oplever og beskriver deres engagement i den offentlige debat om ulighed mellem kønnene og feminismens fortsatte relevans i dag:

R: Danskerne har en mere åben debat, men den er skævvredet på den måde, at der er ting, man aldrig vil sige, fordi man aldrig ved, hvordan det, man siger, vil blive modtaget. Det påvirker en temmelig meget. Der er så mange kampe, jeg vælger ikke at tage i Danmark; ved middagsbordet, på arbejdspladsen eller reelt i alle former for dagligdags situationer skal man være rigtig forsigtig med ikke at afsløre, at man er feminist. For man bliver grinet ad, latterliggjort eller hånet.

I: Har det altid været sådan?

R: Det er blevet lidt bedre på nogle måder. Før var det bare sådan et HAAAA. Man blev rent faktisk mobbet. Nu begynder de at kigge ud mod resten af verden, omend modvilligt. (Journalist, respondent 9, SE/DK)

Respondenter i Sverige beskriver derimod, hvordan det at dække #metoo og diskutere de underliggende problemstillinger om magt, ulighed og struktur dybest set gav en følelse af at engagere sig i en allerede eksisterende samtale og af at være en del af et større fællesskab:

#metoo blev så stort her, fordi det blev en del af en allerede eksisterende samtale. Fordi der er sådan en udbredt bevidsthed og viden om disse problemstillinger her (...) Der er trods alt mange kvindelige journalister og feminister, som udsættes for had og trusler i Sverige, men man føler det stadig, som om man er en del af et relativt stort fællesskab i Sverige. Man kan gå ud og sige noget og være feminist i det offentlige rum og faktisk få en masse positiv feedback. (Journalist, respondent 1, SE)

I Danmark landede #metoo således i et 'giftigt' debatklimate, der generelt er fjendtligt over for både aktivisme og journalistik om emner relateret til køn og ligestilling. Efterhånden som #metoo blev en del af denne bredere samtale, blev både den offentlige debat og mediedækningen af #metoo præget af en kritisk nyhedsramme, som afspejlede postfeministiske idéer om bevægelsen som unødvendig/redundant, hvilket hurtigt var med til at lukke samtalen ned:

Det var som at prøve at få en debat i gang, og så bang [slår i bordet] bliver den lukket helt ned igen. Det var ret overraskende – eller måske blev jeg ikke overrasket, fordi jeg kender Danmark. Men igen, vi kom aldrig nogensinde i gang, det skete bare aldrig, fordi ingen turde. (Respondent 8, DK/SE)

Dette "ekstremt fordømmende og latterliggørende debatklime" (journalist, respondent 18, DK) påvirker, hvorvidt og hvordan journalister skriver om emner relateret til ligestilling mellem kønnene. Som en journalist beskriver det, betyder det, at sådanne emner bliver dækket mindre: "Det er ikke så meget det, at det er et blindt punkt, men snarere modvillighed mod overhovedet at dække disse emner journalistisk" (journalist, respondent 16, DK). Den overvejende negative eller de-legitimerende vinkel i rapporteringen betød, at man i Danmark var en del af en majoritet, et større fællesskab, hvis man som journalist var skeptisk eller kritisk over for #metoo. Respondenterne påpeger, at debatten er hård i Danmark, og at man som kvindelig journalist skal passe på ikke at blive opfattet som "en kvinde med en sag" (journalist, respondent 16, DK) og generelt "skal passe på ikke at blive sat i bås og dømt ude" (journalist, respondent 18, DK), hvilket betyder, at journalister konstant skal afveje vinkler og emner, når køn skal dækkes. I Sverige var det modsatte tilfældet, og dem, som rejste kritiske spørgsmål om presseetik, juridiske problemstillinger og manglen på en fair retsproces i mange af de historier, der blev trykt i de første måneder, var i mindretal og følte sig isolerede og stigmatiserede. For eksempel beskriver denne respondent, hvordan hun følte sig "alene i hele Sverige" og oplevede en følelse af ikke bare ekskludering fra fællesskabet, men også skam, idet hun offentligt modsatte sig navngivningen af konkrete mænd og initierede en national diskussion om alvorlige overtrædelser af den presseetiske etikette:

Det var næsten, som om jeg skammede mig (sukker) ... indimellem ... og det gør jeg vel stadig den dag i dag. Følelsen af skam. At jeg ikke blev en del af det fællesskab. Et fællesskab, som jeg, med mine feministiske værdier og mit socialistiske verdenssyn, faktisk står for. Jeg går ind for ligestilling mellem alle kvinder og mænd, det er der overhovedet ingen tvivl om. Men jeg blev ikke en del af den bevægelse. Og det kan jeg næsten skamme mig over. At jeg blev nødt til ... at jeg virkelig blev nødt til at stikke næsen frem på den

måde, og at jeg skrev, som jeg gjorde. At jeg ikke blev en af 'alle kvinder'. (Redaktør, respondent 13, SE)

Således er der afgørende forskelle mellem respondenternes erfaringer med og bekymringer for at deltage i debatten, som delvist virker til at handle om, hvornår, hvordan og hvad det betød at føle sig som en del af et større (nationalt) fællesskab eller at afvige fra normen i det fællesskab i henholdsvis Danmark og Sverige. Endvidere lader den personlige pris, journalisterne betalte for at engagere sig i emnet, til at være højere for danske journalister, som agerede i et minoritetsmiljø, hvilket forstærkede den objektive, passive reporters rolle. I Sverige forholdt det sig anderledes. Her åbnede den generelt støttende og højstemte atmosfære omkring bevægelsen i den brede offentlighed og på redaktionerne muligheder for at indtage en mere aktiv og deliberativ rolle. Det betød imidlertid også, at hvis du som journalist i Sverige i de tidlige faser af bevægelsen gav udtryk for bekymring for brud på objektivitetsnormer og presseetik eller kritiserede kolleger for at udviske grænsen mellem holdnings- og nyhedsjournalistik, kunne du opleve at blive stemplet som antifeministisk og få en følelse af at blive udelukket fra det større fællesskab.

Konklusion

Det faktum, at #metoo-bevægelsen blev født, mobiliseret og udviklede sig på de sociale medier, satte også redaktionerne under en ny form for pres. Nyhedsorganisationerne følte et pres for at 'følge med' de sociale medier og være de første, der bragte en historie. Når de sociale medier og internationale nyhedsmedier navngav personer, der anklagedes for seksuel chikane eller seksuelle overgreb, hvorfor skulle de nationale medier så afholde sig fra det? Når en person allerede er anklaget for sexismen eller lignende på sociale medier, hvordan bør man så dække det journalistisk? Sagen med 'Kulturprofilen' i Sverige pustede nyt liv i debatten om, hvordan man definerer en offentlig personlighed, og rejste spørgsmål om, hvem der kan betegnes som magthavere, og hvad der kan betegnes som journalistik i offentlighedens tjeneste og interesse?

Af vores analyse kan vi se, hvordan konventionelle sandheder om disse emner er blevet destabiliseret og genforhandlet under og

i perioden efter #metoo. Vores analyser af forhandlinger af roller og særligt journalisters perspektiver på deres egen rolle og deres medies rolle kaster lys på, hvordan normer om objektivitet, repræsentativitet og journalistikkens samfundsrolle og ansvar er under konstant forhandling og genforhandling. Vi har set, at fraværet af etiske regler og objektivitetsidealer på sociale medier blandt almindelige brugere eller Instagram-kendisser i Danmark forstærkede de etablerede mediers krav om at slå ring om den objektive journalistik og indtage en mere passiv rolle som *hyrdehund*, mens *redningshunden* og til dels også *jagthunden* var særligt kendetegnende for billedet i Sverige. I Sverige oplevede journalisterne et pres for at indtage en mere aktiv rolle, både inde fra selve branchen med mobiliseringen omkring #deadline, men også ude fra, fra NGO'er og aktivistmiljøet, som håbede, at de etablerede nyhedsmedier på den ene eller anden måde ville gå aktivt ind i sagen ved at opfordre til handling og endda udpege skyldige og samtidig pege på løsninger på både kort og lang sigt.

Så blev journalister, som dækkede #metoo, aktivister, som kritikere i kølvandet på efteråret 2017 har påstået? Ja, til en vis grad, og ja, med visse faglige konsekvenser og personlige omkostninger. Vores studie har vist, at det at indtage en aktiv rolle og gå væk fra idéen om repræsentativitet ved at tilkendegive egne holdninger – med andre ord at stikke næsen frem – også betyder, at man træder ud af de velkendte objektivitetsritualer. Dette førte både til, at de enkelte journalister retrospektivt stillede spørgsmålstegn ved, om det var det værd, og affødte desuden i Sverige diskussioner om, hvorvidt medierne 'gik for langt', samt beskyldninger mod journalister som samlet stand for at overskride deres beføjelser og bevæge sig over i aktivisternes rækker.

Dækningen af #metoo bør ses i sammenhæng med en mere generel udvikling i journalistik henimod nye former for 'aktiv journalistik', hvor reportere eksplicit forsøger at "hjælpe det politiske samfund med ikke bare at lære om, men at handle på sine problemer" (Rosen 1999 i Bro, 2008: 312). I sin diskussion af journalistik som aktivisme afsøger Vine (2017) behovet for en ny terminologi til at beskrive den type undersøgende journalistik, som kan praktiseres i NGO'er, i dette specifikke tilfælde, når en journalist begynder at arbejde for eksempelvis en miljøorganisation. Hun argumenterer for, at holdningsjournalistik med strenge etiske retningslinjer, produceret internt i

eller i samarbejde med en NGO eller en lobbyorganisation med en bestemt dagsorden, kan tjene offentlighedens interesser mere effektivt end som en del af en fragmenteret mainstreamjournalistik, som ej heller er 'objektiv', men blot kompromitteret af en mindre åbenlys forudindtagethed (Vine, 2017). I svensk kontekst blev lignende argumenter fremført af nogle respondenter, for hvem gængse redaktionelle metoder ikke virkede tilstrækkelige, problemets omfang taget i betragtning. Målet helligede midlet, så at sige.

Vi har endvidere set, hvordan den overordnede debatkultur i et land har betydning for disse normative forhandlinger og for, hvorvidt man føler sig inkluderet eller ekskluderet af det professionelle fællesskab. At blive 'aktivistisk' som journalist er dermed ikke blot et spørgsmål om personligt at orientere sig i retning af en ny rolle, det er også et spørgsmål om den rolle, mainstreamnyhedsmedierne har i relation til bredere og mere strukturelle forhold. I forbindelse med #metoo blev journalistikkens normative grænseflader sat i bevægelse, og velkendte diskussioner om journalistikkens rolle i samfundet aktualiseredes i relation til spørgsmål om den måde, hvorpå sexchikane, seksuelle overgreb, vold mod og voldtægt af kvinder bliver dækket i medierne, og i sidste ende om og i så fald, hvordan journalistik skal være med til at bidrage til samfundsmæssige holdningsændringer og forandringer af status quo. På hver sin side af Øresund kæmpede journalister, individuelt og som kollektiv, med de faglige og personlige udfordringer og problemstillinger, som #metoo indebar. I ingen af landene var mediernes håndtering af #metoo uproblematisk eller uden konsekvenser. Eller som denne respondent, som vi lader få det sidste ord, udtrykker det:

Hvis de i Sverige er endt i en grøft, som hedder politisk aktivisme i forhold til #metoo, så er vi i Danmark endt et sted, hvor vi ikke tager det alvorligt, og du bliver latterliggjort, hvis du bare så meget som vil behandle det journalistisk. Det må da for helvede være muligt at mødes et sted på midten. (Journalist, respondent 18, DK).

NOTER

- ¹ Når vi forholder os til forskellene i mediekulturerne i Danmark og Sverige, knytter vi an til en tværkulturel tilgang til studiet af mediekulturer som foreslået af Couldry og Hepp i deres kritik af 'essentialist container

thinking' i moderne komparativ medieforskning. Dette medfører en forståelse af mediekulturer som ikke tilknyttede et specifikt nationalt territorium eller som fuldstændig aterritorierede, men som en art specifik – omend ofte udvisket – kulturel 'thickening or translocal processes of the articulation of meaning' (Hepp & Couldry, 2009). Snarere end at analysere essentielle egenskaber for dansk eller svensk kultur forsøger en sådan tilgang til mediekulturer at tage højde for specificiteten af sådanne fortællinger og de komplekse indbyrdes relationer mellem dem.

² I en svensk kontekst er 'Gula båtarna-kampagnen' – et samarbejde mellem selskabet Schibsted og den svenske NGO 'Sea Rescue Society' under flygtningekrisen i 2015-16 – et eksempel på en sådan handlingsorienteret og problemløsende journalistik. Gula båtarna-kampagnen, som blandt andet involverede avisen Aftonbladet, vakte debat, fordi de involverede journalister aktivt deltog i redningsaktioner på Middelhavet på måder, som grundlæggende udfordrede idéen om journalisten som 'upartisk' iagttagere.

³ Når respondenterne nedenfor refererer til 'at tage knytblusen [Pussy Bow blouse] på og følge med flokken', hentyder hun til de offentlige protester mod afsættelsen af Det Svenske Akademis permanente sekretær, Sara Danius. Knytblusen, som Danius ofte havde på – også den dag, hun trådte tilbage – blev i Sverige et symbol på en landsdækkende protest og en måde at vise sin støtte til Danius på, som mange mente var blevet 'ofret' uretmæssigt af (mandlige) medlemmer af Akademiet. I ugerne efter afsløringen af skandalen i Det Svenske Akademi, som blev uløseligt forbundet med #metoo, lagde både nyhedsværter, fremtrædende journalister, politikere og kendte aktivister billeder af sig selv iført knytbluser på de sociale medier, og nogle gik på gaden som en del af de protestbegivenheder, der blev organiseret i Stockholm og andre storbyer.

REFERENCER

- Aitamurto, T., & Varma, A. (2018). The Constructive Role of Journalism: Contentious Metadiscourse on Constructive Journalism and Solutions Journalism. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1473041>
- Askanius, T., & Møller Hartley, J. (2019). Framing Gender Justice: A Comparative Analysis of the Media Coverage of #Metoo in Denmark and Sweden. *Nordicom Review*, 40(2), 19-36. <https://doi.org/10.2478/nor-2019-0022>

- Bergqvist, C., Borchorst, A., Christensen, A. D., Ramstedt-Silen, V., Raaumand, C., & Styrkasdóttir, A. (1999). *Equal Democracies? Gender and Politics in the Nordic Countries*. Scandinavian University Press.
- Birgersson, S. (2015). *Det som förloras utåt ska vinnas inåt – Danmark från Kierkegaard till Kjærsgaard*. Liberal Idédebatt/Bertil Ohlin Förlag.
- Bro, P. (2006). Nye roller i redaktionslokalerne – Hvad danske journalister gør og bør. *Journalistica*, 1, 63–79. <https://doi.org/10.7146/journalistica.v1i1.1782>
- Bro, P. (2008). Normative Navigation in the News Media. *Journalism*, 9(3), 309–329. <https://doi.org/10.1177/1464884909344479>
- Dahl, U., Liljeström, M., & Manns, U. (2016). *The Geopolitics of Nordic and Russian Gender Research 1975-2005*. Södertörn University.
- Dahlerup, D. (2004). Er ligestilling opnået? Ligestillingdebattens forskellighed i Danmark og Sverige. In A. Borchost (Ed.), *Kønsmagt under forandring* (pp. 226–246). Hans Reitzels Forlag.
- Dahlerup, D. (2011). När svenska partier blev ‘feminister’: om skillnader i dansk och svensk jämställdhetsdebatt. In L. Freidenvall & M. Jansson (Eds.), *Politik och kritik: en feministisk guide till statsvetenskap [Politics and critique: a feminist guide to political science]* (pp. 193–212.). Studentlitteratur.
- Dahlerup, D. (2018). Gender Equality as a Closed Case: A Survey among the Members of the 2015 Danish Parliament. *Scandinavian Political Studies*, 41(2), 188–209. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12116>
- Donsbach, W., & Patterson, T. E. (2004). Political News Journalists: Partisanship, Professionalism, and Political Roles in Five Countries. In *Comparing Political Communication: Theories, Cases, and Challenges*. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606991.012>
- Frey, E. (2017). Objectivity – An Ideal or a Misunderstanding? In E. Frey, M. Rhaman, & E. B. Hamida (Eds.), *Negotiating Journalism* (pp. 41–53). Nordicom.
- From, U., & Nørgaard Kristensen, N. (2018). Rethinking Constructive Journalism by Means of Service Journalism. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470475>
- Hanitzsch, T. (2011). Populist Disseminators, Detached Watchdogs, Critical Change Agents and Opportunist Facilitators: Professional Milieus, the Journalistic Field and Autonomy in 18 Countries. *International Communication Gazette*. <https://doi.org/10.1177/1748048511412279>
- Hepp, A., & Couldry, N. (2009). What Should Comparative Media Research be Comparing? Towards a Transcultural Approach to “Media Cultures.” In D. K. Thussu (Ed.), *Internationalizing media studies* (pp. 32–48). Routledge.

- Hermans, L., & Drok, N. (2018). Placing Constructive Journalism in Context. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470900>
- Liinason, M. (2018a). Borders and Belongings in Nordic Feminisms and Beyond. *Gender, Place and Culture*, 25(7), 1041–1056. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2018.1461076>
- Liinason, M. (2018b). *Equality Struggles. Women's Movements, Neoliberal Markets and State Political Agendas in Scandinavia*. Routledge.
- Melby, K., Carlsson, C., & Ravn, A.-B. (2009). *Gender Equality and Welfare Politics in Scandinavia: The Limits of Political Ambition?* Policy Press.
- Mellado, C. (2015). Professional Roles in News Content. *Journalism Studies*, 16(4), 596–614. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2014.922276>
- Mellado, C., Hellmueller, L., & Donsbach, W. (2016). *Journalistic Role Performance Concepts, Contexts, and Methods*. Routledge.
- Møller Hartley, J. (2011). *Radikalisering af kampzonen: en analyse af netjournalistisk praksis og selvforståelse i spændingsfeltet mellem idealer og publikum*. Roskilde Universitet.
- Olsson, P. (2017). *Rescue or report? The ethical and editorial dilemmas of crisis journalism*. The London School of Economics and Political Science.
- Patterson, T.E., & Donsbach, W. (1996). News Decisions: Journalists as Partisan Actors. *Political Communication*, 3, 455–468. <https://doi.org/10.1080/10584609.1996.9963131>
- Reba Weise, E. (1990). Feminism in Scandinavia. Patriarchal Stronghold? Off Our Backs. *A Women's Newsjournal*, 20(3), 5–7. <https://doi.org/https://www.jstor.org/stable/25797236>
- Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P., & de Vreese, C. (2013). A Reality Check: How Journalists' Role Perceptions Impact their Implementation of the Objectivity Norm. *Journalism*, 14(1), 22–42. <https://doi.org/10.1177/1464884912442286>
- Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P., & de Vreese, C. (2012). Media Professionals or Organizational Marionettes? Professional Values and Constraints of Danish Journalists. In D. H. Weaver & L. Willnat (Eds.), *The Global Journalist in the 21st Century*. Routledge.
- Vine, P. (2017). When is a Journalist not a Journalist? Negotiating a New Form of Advocacy Journalism withing the Environmental Movement. *Pacific Journalism Review*, 23(1), 43–54.
- Wiik, J. (2014). Towards the Liberal Model: The professional Identity of Swedish Journalists. *Journalism Practice*, 8(5), 660–669. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.883112>

JANNIE MØLLER HARTLEY

Lektor

Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab

Roskilde Universitet

Kommunikationsvej 1, 4000 Roskilde, Danmark

jath@ruc.dk

TINA ASKANIUS

Universitetslektor

Institutionen for kunst, kultur og kommunikation (K3)

Malmö Universitet

Östra Varvsgatan 11A, 211 19 Malmö, Sverige

tina.askanius@mau.se